

Міністерство освіти і науки України
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

МИСИК ОЛЕСЯ СТАНІСЛАВІВНА

УДК 378.091.12.011.3–051/.33–027.22:373.2 (043.3)

**ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
У МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
У ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук



Хмельницький – 2018

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент

Машкіна Людмила Андріївна,

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, доцент кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, доцент

Олійник Марія Іванівна,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, завідувач кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти;

кандидат педагогічних наук

Ярославцева Мілена Ігорівна,

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, доцент кафедри теорії та методики дошкільної освіти.

Захист відбудеться «20» грудня 2018 р. о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 70.145.01 у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії за адресою: зала засідань, вул. Проскурівського підпілля, 139, м. Хмельницький, 29013.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії за адресою: вул. Проскурівського підпілля, 139, м. Хмельницький, 29013; та на сайті академії за адресою: www.kgra.km.ua.

Автореферат розісланий «16» листопада 2018 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради



Б. С. Крищук

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Соціально-політичні, духовні й економічні зміни, що відбуваються в Україні, спонукають до модернізації системи освіти, яка має забезпечити умови для розвитку і самореалізації кожної особистості, пріоритетність загальнолюдських цінностей, формування поколінь, здатних навчатися протягом життя.

Зміна концептуальних засад сучасної освіти, що окреслюється в основних положеннях нормативно-правових документів (Конституції України (1996 р.), законах України «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про дошкільну освіту» (2001 р.), Концепції педагогічної освіти (1998 р.), Національній доктрині розвитку освіти (2002 р.), міжнародних актах, передбачає перенесення основних акцентів з пізнавально-інтелектуальної сфери особистості на розвиток її фахових компетентностей. Зростає потреба в нових педагогічних кадрах, спроможних працювати в сучасних умовах розвитку державності України, здатних створити оптимальні умови саморозвитку, самоосвіти і самореалізації особистості впродовж її навчання в закладах освіти різних типів і профілів.

У Законі України «Про вищу освіту» зазначено, що сучасний освітянин – це фахівець, спроможний до багатогранної педагогічної діяльності, самостійного визначення мети та перспектив професійної траєкторії руху, котрий легко здійснює самооцінку та самодіагностику власної діяльності, усвідомлено ставиться до сучасних вимог суспільства щодо навчання і виховання молодого покоління, оцінює переваги інноваційних підходів до професійної діяльності. Проте якість підготовки педагогів за багатьма вказаними параметрами, як свідчить вивчення педагогічної практики, ще не відповідає вимогам сучасного закладу дошкільної освіти. У зв'язку з цим актуальною залишається потреба в забезпеченні освітніх закладів, зокрема дошкільних, висококваліфікованими, фахово компетентними кадрами.

Питання підготовки фахівців дошкільного профілю є одним з найгостріших у системі освіти. Про це свідчать постанови та дії уряду в галузі освіти, освітянські пошуки та зацікавленість громадськості, спрямовані на виведення вітчизняної освіти на рівень міжнародних стандартів. У світлі окресленої проблеми відбувається розв'язання важливих наукових та практичних завдань у цій галузі освіти.

Аналіз наукової літератури з досліджуваної проблеми свідчить про багатоаспектність її наукового осмислення. Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх педагогів і формування їхньої особистості обґрунтовували М. Адамський, О. Антонова, Г. Васянович, С. Вітвіцька, М. Олійник, С. Сисоєва, І. Шоробура та ін. Вивчення загальних питань професійної підготовки та змісту професійної освіти розкрито в працях Ю. Бойчука, В. Вихрущ, Р. Горбатюка, О. Дубасенюк, І. Мельничук, О. Пехоти, В. Поліщук, Л. Романишиної, Б. Федоришин та ін. Професійно-педагогічна підготовка фахівців дошкільної освіти досліджувалася Л. Артемовою, Г. Беленькою, А. Богуш, Н. Гавриш, І. Дичківською, Т. Жаровцевою, Л. Загородньою, Л. Зданевич, Е. Карповою,

Ю. Косенко, О. Кононко, К. Крутій, В. Кузьменко, О. Кучерявим, Н. Лисенко, О. Листопад, І. Луценко, В. Ляпуновою, Н. Маковецькою, М. Машовець, О. Новак, Т. Поніманською, І. Рогальською-Яблонською та ін. Теоретико-методичні засади підготовки фахівців у сучасних умовах, особливості організації та здійснення підготовки майбутніх вихователів до різних видів педагогічної діяльності вивчали О. Лавріненко, Н. Казакова, Л. Машкіна, М. Ярославцева та ін.

Історико-педагогічні питання організації педагогічної практики опосередковано відображено в дисертаційних дослідженнях і монографічних виданнях з історії становлення та розвитку педагогічної освіти таких науковців як-от: І. Важинського, Ш. Ганеліна, О. Глузмана, Н. Дем'яненко, Е. Днепров, М. Євтуха, Л. Задорожної, С. Золотухіної, Є. Князева, Д. Коржова, М. Кушкова, М. Левченко, В. Лугового, В. Майбороди, Ф. Паначина, Т. Стоян, Л. Хомич та ін.

Проте, потребує детального розгляду організаційна, нормативна й методична бази практики, особливості її проведення за різними видами та формами. Нині практично відсутня теоретично обґрунтована модель формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики, не уточнено основних критеріїв, показників і рівнів її сформованості.

Аналіз психолого-педагогічної літератури з методики проведення педагогічної практики дозволив виявити низку *суперечностей* між:

- соціальним замовленням на підготовку кваліфікованих вихователів закладів дошкільної освіти і недостатнім рівнем сформованості їхньої фахової компетентності;

- потребою закладів освіти в професійно-творчих педагогічних кадрах і відсутністю теоретичної моделі, реалізація якої забезпечує цей процес у ході педагогічної практики;

- накопиченням значного професійно-методичного потенціалу педагогічної практики й недостатніми умовами його використання.

Таким чином, актуальність теми дослідження, наявні суперечності та недостатній рівень теоретичної та практичної розробки проблеми визначили вибір теми дисертації **«Формування фахової компетентності у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів у процесі педагогічної практики»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертації відповідає тематичному плану наукових досліджень Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії з проблеми «Професійна ступенева підготовка педагогів початкової ланки освіти» (номер державної реєстрації 0107U003323), плану наукової роботи Регіональної лабораторії ступеневої підготовки педагогів початкової ланки освіти Інституту педагогіки і психології професійної освіти НАПН України та плану наукової проблеми кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії «Удосконалення якості навчання студентів в процесі викладання професійно орієнтованих дисциплін».

Тему дисертації затверджено вченою радою Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (протокол № 1 від 30.01.2008 р.) та узгоджено в Міжвідомчій раді з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології НАПН України (протокол № 4 від 22.04.2008 р.)

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці дієвості моделі формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики.

Відповідно до поставленої мети сформульовано основні **завдання дослідження**:

1. Здійснити аналіз психолого-педагогічної літератури з питань формування фахової компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти та ролі педагогічної практики в цьому процесі.

2. З'ясувати сутність та структуру фахової компетентності майбутніх фахівців з дошкільної освіти.

3. Виявити організаційно-педагогічні умови формування фахової компетентності студентів у процесі педагогічної практики та розробити й науково обґрунтувати модель фахової компетентності майбутніх фахівців з дошкільної освіти в процесі педагогічної практики.

4. Експериментально перевірити дієвість моделі формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні умови та модель формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики.

Гіпотеза дослідження полягає в тому, що підвищення рівня сформованості фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти відбудеться за умови розробки теоретично обґрунтованої моделі та впровадження організаційно-педагогічних умов, удосконаленням змісту, форм і методів фахової підготовки в ході педагогічної практики.

Для вирішення поставлених завдань використовувалися такі взаємодоповнювальні **методи** дослідження: *теоретичні* – аналіз, синтез, узагальнення – для вивчення нормативних документів, психолого-педагогічної літератури та навчально-методичних матеріалів з проблеми формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики; компаративного зіставлення поглядів науковців на означену проблему – для визначення суті та змісту основних понять дослідження; моделювання – для побудови моделі формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики; *емпіричні* – спостереження, бесіди, анкетування, тестування, інтерв'ювання, опитування – для вивчення стану сформованості фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі

педагогічної практики; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний та узагальнювальний етапи) – для обґрунтування та апробації організаційно-педагогічних умов та моделі формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики; *методи математичної статистики* – для обробки й систематизації одержаних наукових результатів (кількісний аналіз емпіричних даних і доведення достовірності результатів експериментальної роботи з використанням критерію Пірсона).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

– *уперше* теоретично обґрунтовано і розроблено авторську модель формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики зі складниками: мета, складники фахової компетентності, компоненти, критерії, види педагогічної практики та їхні завдання, зміст, форми і методи, результат; визначено організаційно-педагогічні умови (удосконалення процесу організації педагогічної практики, орієнтованої на формування фахової компетентності майбутніх вихователів; реалізація особистісно орієнтованого підходу до формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики; формування аналітичних умінь майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі організації науково-дослідної роботи протягом педагогічної практики);

– *удосконалено* критерії, показники та рівні фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти на основі особистісно орієнтованого підходу;

– *уточнено* сутність понять «фахова компетентність майбутніх вихователів» та «педагогічна практика майбутніх вихователів»;

– *подальшого розвитку* набули положення щодо змісту фахової компетентності, організації та проведення педагогічної практики майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці та впровадженні в професійну підготовку спецкурсу «Формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики» (програма, лекції, розробка практичних занять, завдань для самостійної та індивідуальної роботи); навчально-методичного посібника «Формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики»; методичних рекомендацій до різних видів практики студентів спеціальності «Дошкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти «Педагогічна практика як чинник підвищення фахової компетентності в майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти»; навчально-методичного комплексу матеріалів із дисциплін педагогічного циклу, як-от: «Педагогіка дошкільна», «Педагогічна майстерність», «Вступ до спеціальності».

Розроблено методичні рекомендації «Педагогічна практика як чинник підвищення фахової компетентності в майбутніх вихователів закладів дошкільної

освіти», програму безперервної практики, систему завдань для студентів, облікову документацію, упровадження яких підвищує рівень організації процесу професійної підготовки майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти, сприяє формуванню їхньої фахової компетентності.

Основні положення, результати й висновки дисертації використано в роботі закладів вищої освіти в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців спеціальності «Дошкільна освіта»; для подальших наукових педагогічних досліджень, укладання навчальних програм та методичних рекомендацій, при оновленні лекційних курсів, практичних занять, завдань для самостійної та науково-дослідної роботи студентів, при підготовці студентами курсових, дипломних і магістерських робіт, проведенні науково-методичних семінарів та занять у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників дошкільної освіти.

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Рівненського державного гуманітарного університету (довідка про впровадження № 49-01-12 від 13.04.2018 р.), Вінницького обласного комунального гуманітарно-педагогічного коледжу (довідка про впровадження № 155/01-07 від 12.06.2018 р.), Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (довідка про впровадження № 316 від 22.06.2018 р.), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка про впровадження № 974/03 від 22.06.2018 р.), ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (довідка про впровадження № 01-15/06-01-03-895 від 22.06.2018 р.).

Апробація результатів дослідження здійснювалася на наукових та науково-практичних конференціях різного рівня, серед яких: *міжнародні* – «Актуальные проблемы и тенденции современного дошкольного образования» (Минск, 2012), «Дошкольное образование: опыт, проблемы, перспективы» (Барановичи, 2014), «Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка» (Суми, 2016), «Підготовка майбутнього педагога до професійної діяльності в умовах трансформації суспільного устрою та інтегрування України в Європейський освітній простір» (Івано-Франківськ, 2016), «Актуальні наукові дослідження в сучасному світі» (Переяслав-Хмельницький, 2017), «Modernization of educational system: world trends and national peculiarities» (Kaunas, 2018); *всеукраїнські* – «Десяті педагогічні читання пам'яті М. М. Дарманського: Розвиток системи освіти України в умовах євроінтеграційних процесів: здобутки і перспективи» (Хмельницький, 2015), «Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграції процесів в освітньому та науковому просторі» (Мукачево, 2016), «Освіта в Європі для студентської молоді: реалії та перспективи» (Хмельницький, 2016), «Дошкільна освіта України в контексті інтеграції до Європейського освітнього простору» (Глухів, 2017), «Теоретико-методологічні основи розвитку освіти та управління закладами освіти» (Херсон, 2017); *регіональні* – «С. Ф. Русова – фундатор дошкільного виховання в Україні» (Хмельницький, 2016), «Концептуальні проблеми розвитку мистецької освіти» (Хмельницький, 2017).

Результати дослідження обговорювалися та отримали схвальні відгуки на засіданнях кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (2010–2018 рр.).

Публікації. Результати дослідження висвітлено в 18 одноосібних наукових публікаціях автора, з яких 6 відображають основні наукові результати дисертації (зокрема, 1 публікація в зарубіжному науковому виданні, 1 публікація у вітчизняному науковому виданні включеному до міжнародних наукометричних баз), 10 – апробаційного характеру, 2 публікації, які додатково відображають наукові результати дисертації.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (293 найменуваннями, з них 8 – іноземними мовами) та додатків (18 на 55 сторінках). Загальний обсяг дисертації становить 281 сторінку друкованого тексту, основний зміст викладено на 194 сторінках. Роботу ілюстровано 11 рисунками та 18 таблицями.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми та вказано на її зв'язок з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та методи наукового пошуку; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; подано відомості про впровадження, апробацію та опублікування результатів дослідження; вказано відомості про структуру та обсяг дисертації.

У **першому розділі** – «Теоретичні засади формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики» – визначено теоретичні основи, сутність, структуру, зміст та особливості формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики, проаналізовано базові поняття дослідження, окреслено роль і значення педагогічної практики в контексті формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Аналіз науково-педагогічної літератури засвідчив, що вчені звертаються до різних аспектів професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Зокрема, проблему фахової підготовки в закладах вищої освіти розглядали А. Алексюк, С. Гамараш, С. Гончаренко, А. Гуржій, А. Капська, М. Лазарева, П. Підкасистий, В. Семиченко та інші; теорія компетентнісного підходу до навчання знайшла відображення в працях В. Байденко, Є. Зеєра, І. Зимної, І. Зязюна, Н. Кузьміної, А. Маркової, Л. Мітіної, О. Овчарук, О. Пометун та ін.

Проблематика теоретичного та практичного підходу до підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти розглядалася в працях вітчизняних (Н. Бібик, Л. Ващенко, О. Пометун, О. Овчарук, О. Савченко, С. Трубачева) та зарубіжних (А. Бермус, І. Зимня, Дж. Равен, Р. Уайт, А. Хуторський, Е. Шорт) науковців. Сутність, структура, зміст, компоненти та критерії фахової

компетентності стали предметом дослідження Г. Беленької, Н. Глузман, Л. Карпової, М. Левківського, М. Марусинець, М. Машовець, О. Мороз, Х. Шапаренко та ін.

На основі теоретичного аналізу базових категорій дослідження визначено, що в педагогічній теорії наявні різні тлумачення поняття «фахова компетентність майбутнього вихователя». Зазначено, що більшістю вчених (О. Абдуліна, Т. Воробйова, В. Сластьонін, О. Щербаков та ін.) «фахова компетентність» розглядається як форма виконання педагогом професійних функцій, вільне володіння змістом особистої праці, система знань, умінь і навичок педагога, що виявляється під час вирішення на практиці професійно-педагогічних завдань.

З'ясовано, що компонентами фахової компетентності є мотиваційний, змістово-операційний та рефлексивний, кожен з яких виконує передбачену змістом функцію, передбачає наявність відповідних елементів та змісту.

Мотиваційний компонент визначено стрижневим у структурі фахової компетентності, який передбачає сформованість духовного світу особистості – потреб, інтересів, прагнень до здійснення педагогічної діяльності на високому науково-методичному рівні, що вимагає застосування фахових знань, умінь і навичок у реальному освітньому процесі.

Критеріями, що характеризують спрямованість мотиваційного компонента фахової компетентності майбутніх вихователів, визначено: наявність інтересу до професії вихователя; потребу підвищувати рівень фахової компетентності; задоволення від проходження педагогічної практики, від результатів педагогічної діяльності.

Змістово-операційний компонент визначається наявністю знань, умінь і навичок студентів, їхніх професійно значущих якостей. Критеріями компонента обрано: готовність до педагогічної діяльності; оволодіння професійно важливими знаннями, уміннями, навичками; розвиток професійно важливих якостей; застосування активних методів навчання.

Рефлексивний компонент фахової компетентності відображає уявлення студента про себе, особистісні якості та результати діяльності, а також самооцінку, яка формує вміння та навички самоаналізу власної діяльності. Критеріями, що визначають сформованість цього компонента, є: наявність орієнтації у своїх інтересах, можливостях і здібностях; адекватність, стійкість самооцінки; здатність до саморозвитку; здатність до самостійного визначення мети діяльності відповідно до можливостей; стабільність діяльності, реалізація можливостей.

Зроблено висновок про те, що вдосконалення підготовки педагогічних кадрів залежить не тільки від професійної орієнтації студентів, а й від їхньої підготовки до майбутньої професійної діяльності, зокрема в процесі педагогічної практики.

Педагогічна практика сприяє розвитку виховному аспекту діяльності майбутнього вихователя. Практична діяльність стимулює студента до вибору активних форм роботи, активізації життєвої позиції, формує позитивне ставлення до професії вихователя. Оволодіння ґрунтовними теоретичними знаннями та практичними вміннями і навичками допомагає студентам досягнути високих

позитивних результатів у практичній діяльності, стимулює до підвищення власного досвіду, а також є міцним фундаментом для становлення студента-професіонала. Педагогічна практика в умовах закладу дошкільної освіти допомагає майбутнім вихователям окреслити перспективи подальшого становлення в обраній професії, спроектувати та побудувати схему інтелектуального і професійного зростання, що допоможе згодом здійснювати професійну діяльність та на високому рівні готувати молоде покоління до суспільного життя.

У другому розділі – «Розробка та обґрунтування моделі формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики» – розкрито зміст та особливості педагогічної практики майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, теоретично обґрунтовано організаційно-педагогічні умови та розроблено модель формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики.

Обґрунтовано, що педагогічна практика є складником освітнього процесу, формою набуття та закріплення теоретично-методологічних, методичних, психолого-педагогічних, філософських, валеологічних та інших знань, умінь і навичок щодо організації навчання, виховання та розвитку дітей; засобом підвищення рівня зацікавленості педагогічною діяльністю.

З метою забезпечення дієвості формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики виокремлено та обґрунтовано організаційно-педагогічні умови.

Оскільки підготовка до проведення педагогічних практик проводилася протягом усіх років навчання в закладі вищої освіти, кількість відповідних заходів була достатньо великою і рівномірно розподіленою між етапами формування фахової компетентності.

Реалізація першої організаційно-педагогічної умови полягала в активному залученні студентів у систему «людина-професія» на етапі професійної підготовки, стимуляції професійної мотивації такими заходами: цикл лекцій на тему «Методи і засоби навчання», лекцій-діалогів на тему «Науково-теоретичні основи педагогічних технологій», лекцій-практикумів на теми «Загальна і професійна культура педагога», «Технологія розв'язання педагогічного конфлікту», «Організаційні форми виховання», проведення семінарів на тему «Педагогічна майстерність і новаторство»; семінар-диспут на тему «Види навчання», семінар на основі методу навчання в співробітництві (на основі діалогу); індивідуально-дослідні завдання: есе з проблем організації педагогічної практики в закладах дошкільної освіти в різних країнах світу в рамках написання аналітичної розвідки; вирішення проблемних ситуацій методом кейсів; активна участь у роботі вихователя (під час проходження педагогічної практики). Це виявлялося в бажанні взаємодіяти з дітьми дошкільного віку в ігровій та освітній діяльності, а також у режимних процесах.

Друга організаційно-педагогічна умова була спрямована на впровадження особистісно орієнтованого навчання для формування фахової компетентності

кожного студента з врахуванням їхніх індивідуальних особливостей. З цією метою проведено бесіди, а також організовано написання студентами міні-творів. Допомога студентам полягала в сприянні використовувати здобуті знання під час проходження педагогічних практик у закладах дошкільної освіти, спонукати їх до самостійного пошуку нової інформації, потрібної для успішної взаємодії з дитячим колективом та батьками, у створенні власного шляху здобуття фахової компетентності, корекції та поглиблення знань з означеного утворення.

Третя організаційно-педагогічна умова стосувалася формування аналітичних умінь студентів. Метою реалізації цієї умови було інформаційно-методичне забезпечення майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти шляхом поєднання традиційних та інноваційних форм навчання із інтегруванням змісту нормативних навчальних дисциплін і спецкурсу «Формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики», проведення круглого столу «Гуманізм як принцип діяльності майбутнього вихователя» та «Стиль взаємодії вихователя з дітьми дошкільного віку», а також «мозкового штурму» «Професія вихователя» тощо.

Розроблений спецкурс розрахований на 90 год. (22 лекц. год., 22 сем.-практ. год. і 46 год. для самостійної роботи). Зміст спецкурсу представлений трьома взаємопов'язаними модулями: «Сутність і специфіка фахової компетентності майбутніх вихователів», «Формування фахової компетентності майбутніх вихователів», «Педагогічна практика як чинник формування фахової компетентності». Спецкурс спрямований на опанування майбутніми вихователями системою знань фахової компетентності та набуття ними вмінь практичного застосування. У результаті дослідження теоретично обґрунтовано та розроблено модель (рис. 1), реалізація якої спрямовувалася на формування всіх компонентів і складників фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Ця модель містить взаємопов'язані елементи, що забезпечують формування в студентів професійної спрямованості та інтересу до педагогічної діяльності, професійно значущих особистісних якостей, знань, умінь та навичок, потрібних для успішного здійснення педагогічного процесу в закладі дошкільної освіти та адекватної самооцінки власної діяльності й оцінки діяльності дошкільників.

У процесі дослідження обґрунтовано складники фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти: цілепокладальний, теоретико-методологічний, змістовий, структурно-організаційний, організаційно-процесуальний та результативний.

Формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики базувалося на принципах: педагогічної спрямованості цілей, завдань і змісту педагогічної практики; безперервності її організації; забезпечення комплексного характеру, принципів диференціації та індивідуалізації, що передбачало застосування таких підходів: діяльнісного, компетентнісного, особистісно орієнтованого, рефлексивного, антропологічного.

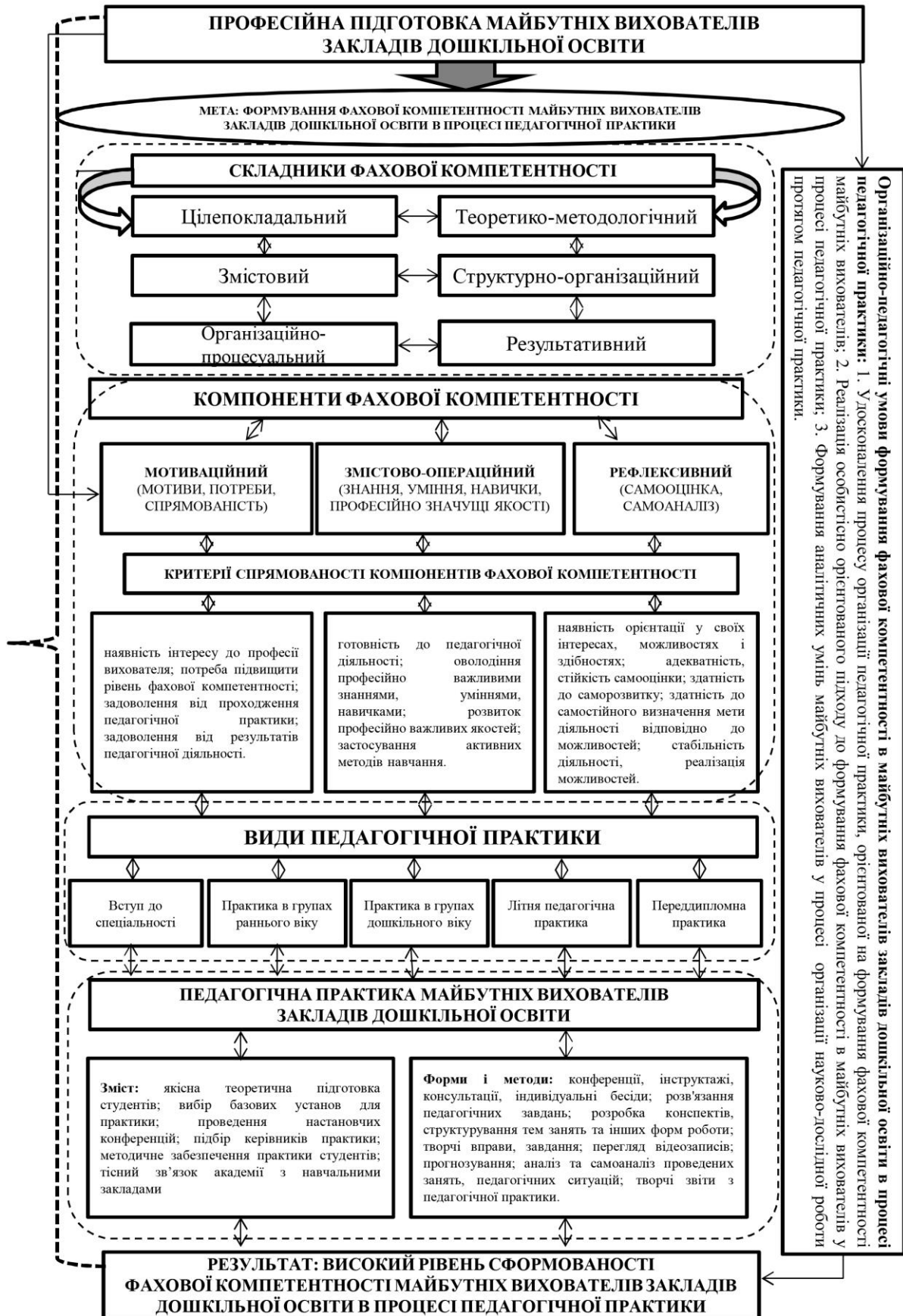


Рис. 1 Модель формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики

У ході впровадження моделі формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти ефективність організації педагогічної практики забезпечувалася якісною теоретичною підготовкою студентів (лекції, практичні та семінарські заняття, самостійна та індивідуальна робота, науково-дослідна діяльність студентів), яка сприяла цілеспрямованому вирішенню конкретних практичних завдань, вибором базових установ, проведенням настановчих конференцій, інструктажів, достатнім методичним забезпеченням. У результаті проведеного дослідження визначено, що найбільш дієвими формами і методами формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики є: конференції, інструктажі, індивідуальні бесіди, консультації, розв'язання педагогічних завдань, колективне обговорення проблем, творчі вправи тощо.

Результатом реалізації моделі стала сформованість високого рівня фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики.

У третьому розділі – «Експериментальна перевірка дієвості моделі формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики» – представлено програму організації педагогічного експерименту; охарактеризовано методику поетапного впровадження авторської моделі; проаналізовано й узагальнено результати експериментального дослідження.

Дослідно-експериментальна робота здійснювалася в три етапи (констатувальний, формувальний та узагальнювальний). Різними видами дослідження було охоплено 201 студента, які навчаються за спеціальністю «Дошкільна освіта» і 22 викладачі педагогічних факультетів. Для перевірки дієвості запропонованих організаційно-педагогічних умов і моделі було створено дві групи: у контрольній групі (далі – КГ) перебувало 102 студенти, в експериментальній групі (далі – ЕГ) – 99 студентів.

На констатувальному етапі дослідження проаналізовано навчальні програми дисциплін циклу професійної та практичної підготовки, проведено анкетування студентів спеціальності «Дошкільна освіта» та визначено вихідні показники рівнів сформованості мотиваційного, змістово-операційного та рефлексивного компонентів фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики. За результатами встановлено 51,8 % респондентів із середнім і 9,5 % – з високим рівнем сформованості фахової компетентності майбутніх вихователів у процесі педагогічної практики в ЕГ, 54,6 % респондентів із середнім і 6,2 % – з високим рівнем сформованості фахової компетентності майбутніх вихователів у процесі педагогічної практики у КГ. Показники в КГ і ЕГ практично однакові.

Визначено, що високий рівень фахової компетентності спостерігався в студентів, які виявляють інтерес до педагогічної діяльності, відчують потребу підвищити рівень фахової компетентності, реалізувати здібності в педагогічній діяльності, мають високу активність в оволодінні професійно важливими знаннями й уміннями, здатні самостійно та творчо вирішувати навчально-виховні

завдання, застосовують активні методи навчання, відзначаються стабільністю діяльності, реалізацією можливостей.

У студентів середнього рівня фахової компетентності інтерес до педагогічної професії недостатньо стійкий, мотиви оволодіння педагогічною професією не завжди збігаються з можливостями та бажаннями, виявляється позитивне ставлення до діяльності, однак задоволення від результатів педагогічної діяльності та активність в оволодінні професійно важливими знаннями й уміннями спостерігаються епізодично, використовуються традиційні методи навчання, не завжди стійкою є самооцінка, діяльність ефективна, але недостатньо стабільна.

Для студентів низького рівня характерна пасивність в оволодінні педагогічною діяльністю, відсутність інтересу до педагогічної діяльності та потреби підвищити рівень фахової компетентності, мету заняття визначають стихійно, без урахування рівня підготовленості дітей, не орієнтуються у власних інтересах, можливостях і здібностях; самооцінка є переважно неадекватною та нестійкою.

Формувальний етап експерименту проводився протягом 2016–2017 рр. у двох закладах вищої освіти – Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія та Рівненський державний гуманітарний університет.

Мета формувального етапу експерименту полягала в упровадженні та експериментальній перевірці дієвості розробленої моделі та організаційно-педагогічних умов, що передбачало аналіз та порівняння результатів дослідження в ЕГ і КГ (табл. 1).

Результати такого аналізу підтвердили, що наприкінці формувального етапу експерименту збільшилася кількість студентів ЕГ, які мали високий і середній рівні сформованості показників мотиваційного компонента фахової компетентності (високого з 10,1 % до 33,3 %, середнього з 50,5 % до 58,6 %), і зменшилася кількість студентів із низьким рівнем з 39,4 % до 8,1 %.

На основі аналізу динаміки рівня сформованості змістово-операційного компонента фахової компетентності студентів з'ясовано, що в ЕГ збільшилися показники високого (з 9,1 % до 30,3 %) та середнього рівнів (з 53,5 % до 61,6 %). Показники низького рівня зменшилися з 37,4 % до 8,1 %.

Таблиця 1

**Рівні сформованості фахової компетентності
у майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти
у процесі педагогічної практики**

Рівні фахової компетентності	Період виявлення показників у %							
	На початку експерименту				Наприкінці експерименту			
	ЕГ		КГ		ЕГ		КГ	
	Кількість	%	Кількість	%	Кількість	%	Кількість	%
Високий	11	9,5	10	6,2	33	30,6	13	10,8
Середній	53	51,8	57	54,6	58	59,6	62	62,1
Низький	35	38,7	35	39,2	8	9,8	27	27,1

Порівняльний аналіз отриманих результатів щодо рівнів сформованості показників рефлексивного компонента фахової компетентності студентів ЕГ і КГ свідчить про більш суттєве зростання кількості студентів ЕГ, які мають високий (з 9,1 % до 28,3 %) і середній (з 51,5 % до 58,6 %) рівні і зменшення кількості студентів низького рівня з 39,4% до 13,1 %. Достовірність отриманих результатів перевірена методами математичної статистики, зокрема, за допомогою критерію Пірсона.

Доведено, що педагогічна практика забезпечує поетапне формування мотиваційного, змістово-операційного та рефлексивного компонентів фахової компетентності майбутніх вихователів на основі реалізації моделі й організаційно-педагогічних умов.

Результати педагогічного експерименту засвідчили, що показники сформованості фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики демонструють в ЕГ більші позитивні зміни порівняно з показниками КГ. З'ясовано, що на початку дослідження кількість студентів ЕГ із високим рівнем фахової компетентності становила 9,5 %, КГ – 6,2 %, наприкінці дослідження відповідно 30,6% та 10,8 %. На середньому рівні на початку дослідження перебувало 51,8 % студентів ЕГ і 54,6 % КГ, наприкінці – 59,6% та 62,1 % відповідно. Низький рівень на початку дослідження виявлено в 38,7 % студентів ЕГ та 39,2 % КГ, наприкінці дослідження – у 9,8% та 27,1 % відповідно.

Отже, отримані результати формувального етапу експерименту свідчать про доцільність та ефективність запропонованої моделі та організаційно-педагогічних умов формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики.

З метою доведення достовірності результатів формувального експерименту проаналізовано динаміку рівнів сформованості фахової компетентності студентів експериментальних та контрольних груп.

Комплексний показник фахової компетентності студентів експериментальних груп наприкінці експерименту дорівнює $0,71 \pm 0,01$, що відповідає високому рівню, контрольних груп – $0,58 \pm 0,01$, що відповідає середньому рівню, t розрахунок = 9,19.

Використовуючи отримані дані показників фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти наприкінці дослідження, ми провели розрахунок критерію χ^2 і визначили, що отримане значення χ^2 розрахунок = 19,1 значно перевищує табличне значення $\chi_m^2 = 5,99$ (для ступеня свободи 2 і рівня значущості 0,05). Отже, різниця у рівнях сформованості показників фахової компетентності студентів експериментальних та контрольних груп є значною.

Зазначені результати формувального етапу експерименту свідчать про доцільність та ефективність запропонованої нами авторської моделі та організаційно-педагогічних умов формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики.

Отже, доведено, що формування фахово компетентного фахівця, підготовленого до виконання педагогічної діяльності, можливе лише у випадку взаємодії теоретичної і практичної підготовки майбутніх вихователів, а також у процесі безпосереднього спілкування з дітьми та реального вирішення педагогічних проблем і завдань.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження проблеми формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики було визначено нові підходи до зазначеної проблеми шляхом упровадження організаційно-педагогічних умов і моделі, що дозволило сформулювати такі **висновки**:

1. На основі теоретичного аналізу проблеми з'ясовано, що сутність формування окремих аспектів компетентності фахівців висвітлено у філософських, психологічних і педагогічних наукових джерелах. Проте особливості формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти залишилися недостатньо дослідженими.

Визначено, що формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики базується на специфічних принципах (фахової спрямованості цілей, завдань і змісту практичної підготовки; безперервності її організації; забезпечення комплексного характеру, диференціації та індивідуалізації) і передбачає застосування діяльнісного, компетентнісного, особистісно орієнтованого, рефлексивного, антропологічного підходів.

У ході проведеного дослідження уточнено сутність понять «фахова компетентність майбутніх вихователів», що тлумачиться як сукупність професійних знань, умінь і навичок, важливих якостей особистості, її прагнення на високому рівні здійснювати навчально-виховну, науково-методичну й соціально-педагогічну діяльність, що передбачає регулювання свого професійного становлення.

Установлено, що педагогічна практика забезпечує оволодіння студентами основними формами організації навчально-виховної роботи, функціями педагогічної діяльності вихователя, сприяє закріпленню знань, умінь і навичок, набутих у процесі навчання в закладі вищої освіти, а також формуванню професійних та особистісних якостей фахівця, потрібних для подальшої ефективної професійної діяльності.

2. На основі аналізу наукових підходів з'ясовано сутність поняття «фахова компетентність». Серед учених і практиків не існує єдиної точки зору на категорії «компетентність», «фахова компетентність». Ученими-педагогами «фахова компетентність» подається як форма виконання педагогом своїх функцій, вільне володіння змістом особистої праці; система знань, умінь та навичок педагога, що виявляється при розв'язанні на практиці професійно-педагогічних завдань.

У нашому розумінні фахова компетентність майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти – це володіння потрібними для професійної діяльності

знаннями, уміннями і навичками, мотивація до її здійснення, здатність творчо підходити до організації освітнього процесу, спрямовувати діяльність дітей у належні зони розвитку, розуміння власних переваг і недоліків, корегування процесу саморозвитку.

Визначено, що структурними компонентами фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти є мотиваційний, змістово-операційний та рефлексивний. Мотиваційний компонент є стрижневим у структурі фахової компетентності та передбачає сформованість духовного світу особистості – потреб, інтересів, прагнень до здійснення педагогічної діяльності на високому науково-методичному рівні, що вимагає застосування фахових знань, умінь і навичок у реальному освітньому процесі.

Змістово-операційний компонент передбачає наявність знань, умінь і навичок педагога, його професійно значущих якостей (педагогічний оптимізм, відсутність страху перед дітьми, уміння опанувати себе, відсутність емоційного напруження, наявність таких вольових якостей, як цілеспрямованість, витримка, рішучість).

Рефлексивний компонент фахової компетентності відображає уявлення педагога про себе, особистісні якості та результати діяльності; це також самооцінка, яка формує навички самоаналізу власної діяльності.

Охарактеризовано високий, середній та низький рівні фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики.

3. У процесі формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти під час організації педагогічної практики розроблено модель, яка містить взаємопов'язані елементи (мета, складники фахової компетентності, компоненти, критерії, види педагогічних практик і їхні завдання, зміст, форми і методи освітнього процесу, результат), що забезпечують формування в студентів професійної спрямованості та інтересу до педагогічної діяльності, професійно значущих особистісних якостей, знань, умінь і навичок, потрібних для успішного здійснення педагогічного процесу в закладі дошкільної освіти, умінь і навичок адекватної самооцінки власної діяльності й оцінки діяльності дітей дошкільного віку.

Відзначено, що процес формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики успішно здійснюється за таких організаційно-педагогічних умов: удосконалення процесу організації педагогічної практики, орієнтованої на формування фахової компетентності майбутніх вихователів; реалізація особистісно орієнтованого підходу до формування фахової компетентності майбутніх вихователів у процесі педагогічної практики; формування аналітичних умінь майбутніх вихователів у процесі організації науково-дослідної роботи протягом педагогічної практики.

4. Експериментальна перевірка дієвості реалізації авторської моделі засвідчила, що в ЕГ формування мотиваційного, змістово-операційного та рефлексивного компонентів фахової компетентності відбувається на основі реалізації наступності цілей, доцільного, науково обґрунтованого добору змісту,

принципів, ефективних організаційних форм та методів.

У результаті формувального експерименту встановлено позитивні зміни у формуванні фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики, оскільки кількість студентів з високим рівнем сформованості фахової компетентності у КГ змінилася від 6,2 % до 10,8 %, а в ЕГ від 9,5 % до 30,6 %; на середньому рівні в ЕГ зросла кількість студентів від 51,8 % до 59,6 %, водночас у КГ від 54,6 % до 62,1 %; зміни на низькому рівні в ЕГ показали їхнє зменшення від 38,7 % до 9,8 %, а в КГ кількість студентів коливалася від 39,2 % до 27,1 %. Дієвість формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики залежить від цілеспрямованого застосування запропонованих організаційно-педагогічних умов і реалізації моделі такого процесу.

Проведене дослідження дає можливість на якісно новому рівні розв'язувати проблему формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти в процесі педагогічної практики. Однак, його результати не вичерпують усієї повноти висвітлення і не претендують на всебічне розкриття означеної проблеми. До перспективних напрямів подальших наукових пошуків належать: теоретико-методичне вирішення проблеми творчого застосування професійних умінь у педагогічній діяльності майбутніх вихователів; теоретична розробка проблеми активізації процесів мотивації педагогічної спрямованості студентів на професійну діяльність, оптимізації змісту і засобів професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах закладу вищої освіти.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані наукові результати дисертації

1. Мысык О. С. Условия формирования профессиональной компетентности у будущих воспитателей дошкольных учебных заведений в процессе профессиональной подготовки. *Актуальные проблемы и тенденции современного дошкольного образования*: сб. науч. статей. Минск: БГПУ, 2012. С. 186–188.

2. Мисик О. Педагогічна практика в контексті формування фахової компетентності майбутніх фахівців з дошкільної освіти. *Науковий вісник Чернівецького університету*: зб. наук. праць. Сер.: Педагогіка та психологія. Чернівці: ЧНУ, 2014. Вип. 716. С. 87–95.

3. Мисик О. Педагогічна практика як чинник формування фахової компетентності у майбутніх вихователів дітей дошкільного віку. *Молодь і ринок*: щомісяч. наук.-пед. журн. Дрогобич, 2014. № 11 (118). С. 121–125.

4. Мисик О. С. Аналіз сучасного стану формування фахової компетентності у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. *Наукові записки*: зб. наук. праць. Сер.: Педагогіка. Київ: вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. Вип. СХХХVІІІ (138). С. 138–148.

5. Мисик О. С. Методологічні аспекти формування фахової компетентності в майбутніх вихователів дітей дошкільного віку. *Педагогічний альманах*: зб. наук.

праць. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2018. Вип. 38. С. 199–126.

6. Мисик О. С. Організаційно-педагогічні умови та модель формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у процесі педагогічної практики. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. праць. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2018. Вип. 52. С. 288–292.

Опубліковані праці апробаційного характеру

7. Мисик О. С. Формування фахової компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку в умовах ступеневої освіти. *Дошкільна освіта у сучасних вимірах*: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 24–25 верес. 2013 р.). Хмельницький: ХГПА, 2013. С. 185–191.

8. Мысык О. С. Формирование профессиональной компетентности будущих воспитателей дошкольных учебных заведений в условиях европейской-кредитно-трансферной системы. *Дошкольное образование: опыт, проблемы, перспективы*: материалы IV междунар. науч.-практ. семин. (Барановичи, 18 апреля 2013 г.). Барановичи: РИО БарГУ, 2013. С. 50–52.

9. Мисик О. Фахова компетентність майбутнього вихователя – важлива складова якісної дошкільної освіти. *Модернізація змісту дошкільної освіти в контексті сучасних вимірів*: зб. матеріалів всеукр. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 29 верес. 2014 р.). Хмельницький: ХГПА, 2014. С. 150–155.

10. Мысык О. С. Особенности формирования профессиональной компетентности будущих воспитателей дошкольных образовательных учреждений. *Дошкольное образование: опыт, проблемы, перспективы*: материалы V междунар. науч.-практ. семинара (Барановичи, 24 апреля 2014 г.). Барановичи: РИО БарГУ, 2014. С. 162–164.

11. Мисик О. С. Вплив педагогічної практики на формування фахової компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. *Організаційно-методичні засади педагогічної практики студентів*: матеріали метод. семін. (Хмельницький, 20 січня 2015 р.). Хмельницький, 2015. С. 46–50.

12. Мисик О. С. Активні методи навчання у формування фахової компетентності майбутнього вихователя дітей дошкільного віку. *Забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти в процесі використання сучасних технологій*: зб. матеріалів міжнар. (заоч.) наук.-практ. конф. (Хмельницький, 26–27 верес. 2016 р.). Хмельницький: ХГПА, 2016. С. 190–194.

13. Мисик О. Експериментальне дослідження впровадження моделі формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у процесі педагогічної практики. *Наукові записки*: зб. праць молодих вчених та аспірантів ХГПА / [Сучасні педагогічні дослідження в Україні: матеріали міжвуз. наук.-практ. конф. аспірантів та молодих учених (Хмельницький, 20 жовт. 2017 р.)]. Хмельницький: ХГПА, 2017. Вип. 6. С. 33–44.

14. Мисик О. С. Реалізація змісту діяльності студентів в період педагогічної практики – одна з умов формування фахової компетентності майбутніх

вихователів. *Актуальне научные исследования в современном мире: материалы XXXI междунар. науч. конф.* (Переяслав-Хмельницький, 26–27 ноября 2017 г.). Переяслав-Хмельницький, 2017. Вып. 11 (31), ч. 14. С. 15–29.

15. Мисик О. С. Розвиток інформаційної культури особистості, як чинник формування фахової компетентності майбутнього вихователя дітей дошкільного віку. *Актуальні проблеми дошкільної освіти в Україні: зб. наук. праць*. Хмельницький: ХГПА, 2017. Вип. 13, ч. II. С. 36–41.

16. Мисик О. С. Сучасні підходи до професійної орієнтації студентської молоді в умовах вищого навчального закладу як необхідність розвитку професійної компетентності. *Modernization of educational system: world trends and national peculiarities: international scientific conference*. Kaunas: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2018. P. 79–81.

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

17. Мисик О. С. Педагогічна практика як чинник підвищення фахової компетентності у майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти: метод. реком. Хмельницький: ХГПА, 2018. 136 с.

18. Мисик О. С. Формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у процесі педагогічної практики: навч.-метод. посіб. Хмельницький: ХГПА, 2018. 168 с.

АНОТАЦІЇ

Мисик О. С. Формування фахової компетентності у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів у процесі педагогічної практики. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія МОН України, Хмельницький, 2018.

Дисертаційне дослідження присвячене проблемі формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики. Здійснено аналіз психолого-педагогічної літератури з питань формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики. З'ясовано сутність та структуру поняття фахової компетентності майбутніх фахівців з дошкільної освіти. Виявлено організаційно-педагогічні умови формування фахової компетентності студентів у процесі педагогічної практики та розроблено й обґрунтовано модель формування фахової компетентності майбутніх фахівців з дошкільної освіти в процесі педагогічної практики. Експериментально перевірено дієвість моделі формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі педагогічної практики.

Ключові слова: майбутній вихователь, фахова компетентність, структура фахової компетентності, педагогічна практика майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, компоненти, критерії.

Мысык О. С. Формирование профессиональной компетентности у будущих воспитателей дошкольных учебных заведений в процессе педагогической практики. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 «Теория и методика профессионального образования». – Хмельницкая гуманитарно-педагогическая академия МОН Украины, Хмельницкий, 2018.

Диссертационное исследование посвящено проблеме формирования профессиональной компетентности будущих воспитателей учреждений дошкольного образования в процессе педагогической практики. Осуществлен анализ психолого-педагогической литературы по вопросам формирования профессиональной компетентности будущих воспитателей учреждений дошкольного образования в процессе педагогической практики. Выявлены сущность и структура понятия профессиональной компетентности будущих специалистов по дошкольному образованию. Выявлены организационно-педагогические условия формирования профессиональной компетентности студентов в процессе педагогической практики, разработана и обоснована модель формирования профессиональной компетентности будущих специалистов дошкольного образования в процессе педагогической практики. Экспериментально проверена действенность модели формирования профессиональной компетентности будущих воспитателей учреждений дошкольного образования в процессе педагогической практики.

Ключевые слова: будущий воспитатель, профессиональная компетентность, структура профессиональной компетентности, педагогическая практика будущих воспитателей учреждений дошкольного образования, компоненты, критерии.

Mysyk O. S. Formation of Professional Competence of the Future Educators of Preschool Educational Establishments in the Process of Pedagogical Practice. – Qualifying scientific work as a manuscript.

Thesis for obtaining a degree of Candidate of Pedagogical Sciences, speciality 13.00.04 «Theory and Methods of Vocational Training». – Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy Ministry of Education and Science of Ukraine, Khmelnytskyi, 2018.

On the basis of a theoretical analysis of the basic concepts of the dissertation research, the conclusion was drawn that in the pedagogical theory there are different concepts of «professional competence of the future educator». It is indicated that by the majority of scientists «professional competence» is considered as a form of the teacher's performance of professional functions, fluency in the system of pedagogical knowledge, skills and habits.

In the study, the professional competence of the future educator of a preschool education establishment is defined as the totality of professional knowledge, skills and abilities, professionally significant qualities of the individual, his or her desire to carry out educational, scientific, methodological and social pedagogical activity, self-esteem

of personal qualities and qualities at a high level, as well as the regulation of the process of professional development. It was found out that the structural components of professional competence are motivational, content-operational and reflexive.

The content-operational component includes the availability of knowledge, skills and abilities, professionally significant qualities.

Reflexive component reflects the educator's view of himself or herself, personal qualities and results of activity; it is also a self-esteem that shapes the skills of self-analysis of one's own activities.

The author substantiates the opinion that the pedagogical practice of the future educators is a form of acquiring and consolidating the theoretical, methodological, psychological, pedagogical, philosophical, valeological and other knowledge, skills and abilities of the teaching, education and development of students, as well as a form of increasing the level of interest in pedagogical activity and the development of analytical activities.

As a result of the study, the model was theoretically developed and substantiated, the implementation of which is aimed at the formation of all the components and components of the professional competence of the future educators of preschool education establishments.

It has been found out that the organizational system of pedagogical practice by students of higher pedagogical scientific institutions provides for the following types: entry specialties, practice in young age groups, practice in preschool age groups, summer pedagogical practice, and pre-diploma practice, each of which is a logical step in the future professional development of educators of preschool education, progressively comprehensively forms all the components of professional competence.

As a result of the formative stage of the experiment, it has been proved that pedagogical practice ensures the gradual formation of the motivational, substantive, operational and reflexive components of professional competence, which implies the realization of the progressive goals, tasks, content, organizational forms and methods.

The prospects for further searches have been identified, among which are highlighted such as: theoretical and methodological solution of the problem of creative application of professional skills in the pedagogical activity of the future educators of preschool education of various profiles, activation of the motivation processes of the pedagogical orientation of students for professional activity, optimization of the content and means of training future specialists in conditions of graduated education.

The main results of the research are introduced into the educational process of higher pedagogical educational institutions of Ukraine.

Key words: future educator, professional competence, structure of professional competence, pedagogical practice of the future educators of preschool educational establishments, components, criteria.

Підписано до друку 15.11.2018 р. Формат 60x84/16.
Друк офсетний. Кегль Times New Roman. Ум. друк. арк. 0,9.
Наклад 100 прим. Замовлення № 735.

Видавець ПП Заколотний М. І.
м. Хмельницький, вул. Соборна, 55
тел.: (0382)777-717
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 3770 від 28.01.2010 р.